

**Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o
24 hallituksen esityksestä laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen
torjunnasta**

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 110.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylitar- kastaja Sampsa Sivonen maa- ja metsätalous- ministeriöstä, toimistopäällikkö Jouko Rauta- pää maatilahallituksesta, metsänhoitaja Antti Pouttu metsähallituksesta, osastopäällikkö Pekka Airaksinen Maataloustuottajain Keskus- liitosta, osastopäällikkö Pertti Litmanen Suo- men Metsäteollisuuden Keskusliitosta, toimi- alapäällikkö Antti Koskimäki Keskusmetsälau- takunta Tapiosta, apulaisjohtaja Käre Pihl- ström Centralskogsnämnden Skogskulturista, professori Erkki Annila Metsäntutkimuslaitok- selta, sihteeri Hannu Hedemäki Maaseututyö- väen liitosta, professori Matti Nuorteva Hel- singin yliopistosta, johtaja Eero Hyvärinen Pohjois-Karjalan metsälautakunnasta ja toi- minnanjohtaja Martti Rautiainen Kuusamon yhteismetsästä.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettä- väksi laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta. Lakiehdotuksella pyritään siihen, että metsätaloudellisissa toimenpiteissä otetta- siin huomioon kasvaviin puihin kohdistuva hyönteis- ja sienituhojen vaara ja että tällaisten tuhojen syntymisen ja leviämisen ehkäise- miseksi suoritettaisiin tarpeelliset toimenpiteet.

Hyönteistuhojen ehkäisemiseksi olisi puuta- varan omistaja velvollinen huolehtimaan, että ainespuun mittavaatimukset täyttävä tuore ha- vupuutavara joko tiettyyn määräaikaan men- nessä kuljetetaan pois hakkuupaikalta tai väli-

varastosta taikka tehdään muulla tavoin vaa- rattomaksi. Maanomistajan velvollisuudeksi säädettäisiin myrskyn, lumen, metsäpalon tai muun tuhonaiheuttajan vahingoittamien havu- puiden poistaminen tai vaarattomiksi tekemi- nen silloin kun tällaisia puita esiintyy metsässä merkittävästi. Velvollisuutta toimenpiteiden suorittamiseen ei kuitenkaan olisi silloin kun ne muodostuvat kustannuksiltaan tai muutoin kohtuuttomiksi.

Laajan metsätuhon leviämisen tai syntymi- sen ehkäisemiseksi voisi maa- ja metsätalous- ministeriö määrätä vaara-alueen maanomis- tajat poistamaan metsästä puita tai suoritta- maan muita torjuntatoimenpiteitä. Tällaisissa tapauksissa korvattaisiin maanomistajalle toi- menpiteiden suorittamisesta aiheutuneet yli- määräiset kustannukset valtion varoista, ja toimenpiteistä aiheutuneen muun vahingon korvaamiseksi voitaisiin myöntää avustusta.

Lain täytäntöönpanon ylin johto ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle. Lain noudattamista valvoisivat muiden kuin valtion omistamien maiden osalta metsälau- tunknat. Puutavaran omistajan tai maanomis- tajan niskoittellessa voisi metsälautakunta vel- voittaa asianomaisen suorittamaan tarpeelliset toimenpiteet ja asettaa uhkasakon tai teettä- misuhan sekä tarvittaessa teettää toimenpiteet asianomaisen kustannuksella. Mikäli laimin- lyönnin seurauksena syntyisi merkittävästi va- hinkoa toisen metsään, olisi puutavaran omis- taja tai maanomistaja velvollinen korvaamaan vahingon.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voi- maan 1 päivänä heinäkuuta 1991. Esitys liittyy vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen ja se tulisi käsitellä tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta toteaa, että metsävaroihin perustuva tuotanto on maamme taloudellisen kehityksen ylläpitäjänä keskeisen tärkeä. Metsämme ovat onneksi toistaiseksi välttyneet useissa metsätalousmaissa tapahtuneilta laaja-alaisilta ja pitkäaikaisilta metsätuhoilta. Valiokunta toteaa, että metsätalouden viimeaikainen kehitys ja sen suuri merkitys maallemme ovat tehneet tarpeelliseksi säätää lailla metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta.

Lakiehdotuksen 4 § koskee hyönteis- ja sienituhojen ennalta ehkäisemistä. Valiokunta ehdottaa tämän säännöksen täydentämistä siten, että 4 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti siten, että maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa metsätuhojen yleiseksi ehkäisemiseksi määräyksiä metsänviljelyn toteutustavoista. Tällä tavalla voitaisiin paremmin kiinnittää huomiota mahdollisimman elinvoimaisen ja terveen metsän syntymiseen jo metsänviljelyvaiheessa.

Lakiehdotuksen 6 § koskee laajojen hyönteis- ja sienituhojen torjuntaa. Hallituksen esityksen mukainen säännös ei anna maa- ja metsätalousministeriölle tarpeellista toimivaltaa nopeita toimia vaativissa torjuntatilanteissa. Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi metsätuhon leviämisen tai syntymisen ehkäisemiseksi määrätä ainoastaan alueen maanomistajat poistamaan metsästä tarpeellisen määrän puita tai suorittamaan muita toimenpiteitä. Valiokunta ehdottaa säännöksen täydentämistä siten, että maa- ja metsätalousministeriö voisi itse ryhtyä alueen maanomistajia kuulematta nopeita toimia vaativaan biologiseen torjuntaan.

Vahingonkorvausvelvollisuutta koskevan lakiehdotuksen 13 §:n osalta valiokunta katsoo, että pykälässä mainittu ”merkittävän vahingon” käsite on liian epämääräinen ja saattaa johtaa muun muassa pitkäaikaisiin oikeudenkäynteihin. Tästä syystä valiokunta ehdottaa säännöksen täydentämistä siten, että vahingonkorvausvelvollisuus syntyisi siinä tapauksessa, kun toisen metsän jonkin metsikön puuston kasvu on vähentynyt vähintään 30 prosenttia

tai 20 prosenttia metsikön muodostavista puista on kuollut.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotus ei koske ilmansaasteiden aiheuttamia metsätuhoja. Tästä syystä valiokunta edellyttää, että pikaisesti selvitetään korvausvastuu silloin, kun ilman kautta leviävät saasteet ovat tuhonneet metsikön tai alentaneet merkittävästi sen kasvua.

Eri asiantuntijalausuntojen mukaan Lapin läänissä ja osassa Oulun läänin metsän hyönteis- ja sienituhon on vähemmän kuin muualla maassa. Tästä syystä valiokunta edellyttää, että hyönteis- ja sienituhojen laajuus selvitetään Pohjois-Suomessa ja että tarvittaessa ryhdytään asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Valiokunta toteaa erityisesti, että mäntyankeroinen maahan kulkeutumisen estämistimenpiteet perustuvat kasvinsuojelulain ja -asetuksen sekä kasvintuhoojien maahankulkeutumisen estämisestä annetun asetuksen säännöksiin. Näillä säännöksillä voidaan mäntyankeroinen maahankulkeutuminen estää, mikäli säädösten edellyttämiä tehtäviä hoitavat viranomaiset toimivat edelleen riittävän tehokkaasti. Valiokunta katsoo, että nyt käsitellyssä olevan lakiehdotuksen 1 §:n 3 momentin perusteella maa- ja metsätalousministeriö voi ryhtyä toimenpiteisiin metsätuhojen ehkäisemiseksi, mikäli mäntyankeroinen tai muu kasvintuhooja kaikista toimenpiteistä huolimatta pääsisi leviämään maahamme. Valiokunta edellyttää, että myös tulevaisuudessa Suomeen saapuva puutavara voidaan tarkastaa kasvintuhoojien maahanleviämisen estämiseksi, vaikka puutavaraerä olisi alkuperämaassa todettu vaarattomaksi.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä sekä puoltaa sen hyväksymistä valiokunnan ehdottamin muutoksien ja tekemien huomautuksien.

Edellä olevan perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki**metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 §

*Hyönteis- ja sienituhojen ennalta
ehkäiseminen*

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

*Metsätuhojen yleiseksi ehkäisemiseksi maa-
ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä
metsänviljelyn toteutustavoista. (uusi)*

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Laajat hyönteis- ja sienituhot

Milloin metsässä esiintyy poikkeuksellisen paljon hyönteis- tai sienituhoa tai vaara laajan hyönteis- tai sienituhon leviämiseen tai syntymiseen on olemassa, voi maa- ja metsätalousministeriö metsätuhon leviämisen tai syntymisen ehkäisemiseksi määrätä vaara-alueen maanomistajat poistamaan metsästä tarpeellisen määrän puita tai suorittamaan muita toimenpiteitä *tahi* ryhtyä alueen maanomistajia kuulematta nopeita toimia vaativaan biologi-

seen torjuntaan. Ministeriö voi samalla antaa määräyksiä puiden poistamisen ajankohdasta sekä poistettavien puiden käsittelystä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7—12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Jos puutavaran omistaja tai maanomistaja laiminlyö 2 tai 5 §:ssä säädetyn taikka 4 tai 6 §:n nojalla annettuun määräykseen perustuvan velvollisuuden ja tämän seurauksena *toisen metsän jonkin metsikön puuston kasvu on vähentynyt vähintään 30 prosenttia tai 20 prosenttia metsikön muodostavista puista on kuollut*, hän on velvollinen korvaamaan näin syntyneen vahingon. Jos 3 §:ssä tarkoitettu havupuutavaran varastosta levinneet hyönteiset aiheuttavat merkittävästi vahinkoa toisen metsälle, on varastossa olevan puutavaran omistaja velvollinen korvaamaan vahingon.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

14—16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Nieminen, varapuheenjohtaja Rajamäki, jäsenet Anttila, Apukka, Laitinen, Metsämäki, Mutti-

lainen, Ollila, Saapunki, Saastamoinen, Savola, Törnqvist ja Westerlund (osittain) sekä varajäsenet Pulliainen ja Röntynen (osittain).

Vastalause

Eräiden asiantuntijoiden mukaan metsätuhojen määrä Lapin läänissä ja Oulun läänin kunnissa Kuusamossa, Taivalkoskella, Pudasjärvellä ja Suomussalmella on lähes olematon johtuen tehollisen lämpösumman alhaisuudesta.

Koska lailla metsän hyönteis- ja sienituhojen

torjunnasta aiheutuvat lisärasitteet ko. alueella ovat huomattavasti hyötyä suuremmat, niin ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §

Puutavaran poistaminen hakkuupaikalta ja välivarastosta

Puutavaran omistaja on velvollinen huolehtimaan, että

1) syyskuun alun ja toukokuun lopun välisenä aikana kaadettu ainespuun mittavaatimukset täyttävä mäntypuutavara kuljetetaan pois hakkuupaikalta tai välivarastosta *lukuun ottamatta Lapin läänin ja Oulun läänistä Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven ja Suomussalmen kuntia, muualla Oulun läänissä viimeis-*

tään 15 päivänä heinäkuuta ja muissa lääneissä viimeistään 1 päivänä heinäkuuta ja

2) syyskuun alun ja kesäkuun lopun välisenä aikana kaadettu ainespuun mittavaatimukset täyttävä kuusipuutavara kuljetetaan pois hakkuupaikalta tai välivarastosta *lukuun ottamatta Lapin läänin ja Oulun läänistä Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven ja Suomussalmen kuntia, muualla Oulun läänissä viimeistään 15 päivänä elokuuta ja muissa lääneissä viimeistään 1 päivänä elokuuta, tai että*

(3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

3—16 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Pauli Saapunki

Asko Apukka